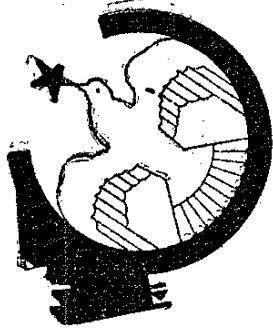

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dün-
yaya daha çok hayat katalımı!*

Nietzsche

Cilt.VI.15, Teşrinievel, 1929. Sayı: 141

Müşahade:

Yüksek tahsil meselesi

İstanbul Darülfünununun, Mühendis mektebinin eyileştirilmesinden bahsedildiği, Ankara Tıp mektebi ve Politeknik açılmak istenildiği şu sırada yüksek tahsil meselesini bütün açıklığı ile ortaya koymak, bu meselede yapılan tecrübelerin verdiği neticeleri tebarüz ettirmek lâzım gelir. Şurası muhakkaktır ki yüksek tahsil müesseselerimiz hakkında umumiyetle bir memnuniyetsizlik vardır. Bu memnuniyetsizliğin mühim bir kısmı tetkiksizliğe müstenit olsa bile bir kısmında haklı noktalar bulunmak icap eder.

Diğer cihetten yüksek tahsil müesseseleri hakkındaki memnuniyetsizliği bir veya iki müessese üzerine teksif ettirmek de doğru değildir. İstanbul darülfünununun şu veya bu şubesi tedris cephesinden ne gibi nakisaları havi ise sarahatla itiraf etmelidir. ki idareten büsbütün ayrı bir müessese olan Mühendis Mektebinin de hemen hemen buna yakın eksikliği vardır. Hatta büsbütün yeni bir müessese olan Ankara Hukuk mektebi her türlü şekli ile İstanbul Hukuk Fakültesi'nden kopmuş bir parçadan başka

bir şey değildir. İstanbul Hukuk Fakültesine karşı yapılacak şikâyetlerden bir kısmı Ankara Hukuk mektebi için de aynen söylenebilir. Bu vak'alar şu noktaların tespiti için kâfidir:

1 — Yüksek mektepler istediğimiz gibi inkşaf yolunda değildir ve seri bir surette tekâmül edecek halde bulunmuyorlar.

2 — yeni yaptığımız yüksek müesseselerde eskisinden farklı olmuyor.

Bu ikinci nokta bize gösteriyor ki yüksek müesseseleri eyileştirmenin ne demek olduğunu, eski müesseseleri aksak yörüten sebebin nelerden ibaret bulunduğunu eyice düşünmeksizin ve bu sebepleri kaldırarak tetbirleri almaksızın yeni müesseseler açtığımız halde bunlar eskisinden farklı olmayacaktır.

Bizde yüksek tahsil müesseselerinden ilk şikâyet, tedris cephesinden geliyor: Müderris ve muallimlerin vakitlerini müesseseye hasretmemelerinden, talebesini istifade ettirmek için lâzım gelen gayreti göstermediklerinden, hatta bir kıs-

mının ehliyetsizliğinden bile açık veya gizli bahasolunmaktadır. Ehliyet meselesinde benim kanaatım şudur: Bu günkü şerait altında bu müesseselerin daha kuvvetli uzuvlardan teşkiline ihtimal yoktur. Mücerret olarak şu zat yerine bu zatı her hangi bir kürsü veya ders için düşünebilirsiniz. Fakat düşündüğümüz zatın eski muallimden daha ehliyetli olduğu ne ile malûmdur?

Bugünkü müderris ve muallimler haricinde yazdıkları eserleriyle ehliyetleri gün gibi aşikâr zatlar yoktur ki kolaylıkla bunları kürsiye davet edebilesiniz. Böyle bir iki zat bulunduğunu farzetseniz bile onlar halen öyle mevkidedirler ki yerlerini müderris ve muallimliğin mütevazı maaşı için bırakmazlar.

Mevcut müderris ve muallimlerden kabil olan istifadeyi temin için her ne bahasına olursa olsun onların harıçtedeki meşgalelerini azaltmak icap eder. Bir kısım müderris ve muallimler vardır ki onlar ilim adamı olmaktan ziyade birer iş adamı haline gelmişlerdir. Bu gibilerin tedrisatından istifade lâzım ise saat başına ücret

Darülfünun nutku

Darülfünunun Reisi tabîisi bulunan Maarif vekilimiz dün bu yüksek ilim müessesemizde çok güzel bir nutuk söyledi. Bizzat bir ilim adamı olan Cemal Hüsnü Bey, bu kısa, fakat o nisbette kuvvetli nutkunda, Cümhuriyetin ve inkılâbın Darülfünundan neler beklediğini hiç şüpheyeye mahal bırakmayacak bir sarahatle anlattı. Diyebiliriz ki Cemal Hüsnü Bey, bu yüksek ilim ve ihtisas mahfelinde, müderrisler zümresi karşısında, hakikî bir darülfünundan memleketin ümit ettiği ve çoktan beklediği vazifeyi açık, kat'î bir ifade ile söyleyen ilk Maarif vekilidir. Bunu söylemekle de, Maarif

nu yanda değil daima çok önde görmek isteriz. Inkılâbımız her şeyden evel denebilir ki Maarif ve teksif inkılâbıdır. Darülfünunun kuvvetli ışıkları bütün vatandaşların ruhlarında ve dimağlarında derece derece bu mukaddes inkılâp heyecanını daima beslemeli ve daima canlı tutmalıdır. İlim ve hakikat menbaı olan darülfünun aynı zamanda millî gayelerin mukaddes heyecanları Türk âleminin her tarafında ve her Türkün kalbinde aynı istikamete tevcih edecektir. İlimin vatanı olmadığını çoktanberi biliyoruz. Artık isteyoruz ki vatanımızın da ilmi olsun, tarihimizin, azametli inkılâbımızın bu çok şerefli mükellefiyetinin edasını sizden bekleriz.

vekilimizin en büyük vazifelerinden birini ifa ettiğine kaniiz.

Darülfünun vazifelerini yapmıyor mu? Kendisile, memleketimizin, Avrupa karşısında bile, bihakkin iftihar ettiği bir profesör olan Darülfünun Emini Dr. Neşet Ömer beyin, ilim adamlarına yakışan bir tevazula söylediği gibi, henüz yarım asırlık maziye malik olmıyan darülfünun, vazifesini tam manasile ifa etmekten uzaktır. Düşünmeli ki Garbın büyük darülfünunları üç, dört asırlık ilim müesseseleridir. Esasen bir darülfünunun tekâmülü, muvaffakiyeti yalnız ömrünün uzunluğu ve kısalığı ile de ölçülmez. Bir ilim mabedile o memleketin umumî terakki seviyesi arasında da sıkı münasebet vardır. İlmin, fennin memnu, millî hars cereyanının tamamen meçhul olduğu, ve devletin kuvvetini, mevcudiyetini cehalet ile temin ettiği devirden çıkalı daha yirmi sene oldu.

Bu yirmi sene zarfında da, müderrislerimiz daima takdir, teşvik edilerek, ilmin manası ve zaruretleri anlaşılacak çalışmak imkânını bulmadılar. Müşkülât ile pençeleşerek, yoksulluk içinde, tehlikeler karşısında cenkleşerek uğraştılar. Darülfünunumuzun asıl inkişafı, Ne-

şet Ömer beyin dediği gibi, Cümhuriyet devrile başladı.

Fakat bütün bunlara rağmen içinde bulunduğu muhit ve şairatin müsaade ettiği nisbette, darülfünun, kendinden beklenen semereyi verdi, daha doğrusu, geçirdiğimiz inkılâplar esnasında, kendinden beklenen hareket ve hayatıyeti gösterdi mi? Bu suale müsbet cevap vermek güçtür.

Cemal Hüsnü Beyin pek güzel söylediği gibi: "Darülfünunumuzun mevcudiyeti talebesile değil, yarattığı ilim ve irfan cereyanlarının mütemadi akislerinden hissedilir. Darülfünunun profesörleri, memleket hayatının tenevvü ve eşkâlini lâboratuvarlarında, dimağlarında tebellür ettiren, izah edebilenlerdir., Maalesef itiraf etmeliyiz ki, Darülfünun memlekette hem ilim cereyanlarının, hem millî hareketlerin haricinde, kendi binasına kapanarak yaşamıştır. Hakikî, müsbet ilimle, tatbikat ve amelî hayat arasında münasebet olmadığını ilim namına iddia edenler çıkabilir. Fakat unutmamalı ki memleketimiz müthiş bir giridibadın içinden sıyrılmış, mün-evverlerinin, mütef-kkirlarının her an nuruna mühtaç, mütem-

adi hareket ve inkılâp halinde yaşamış bir memlekettir. Bunun içindir ki: "Türkiye cumhuriyetini şiddetle alâkadar eden içtimâî, iktisadî, bilhassa millî meselelerde, Darülfünunu yanda değil, daima çak önde görmek isteriz,, diyen muhterem vekilimizi hakikatın tam içine adım atmış gördük.

Millî vazifeler haricinde -daha doğrusu, yine millî ve çok büyük bir vazife olarak - Darülfünunumuzun beynelmilel ilim hayatında da göze çarpan bir mevkii olmalıdır.

Hiç bir ilim müessesesi, hakikî hiç bir ilim adamı olmaz ki, tesiri ve eserleri yalnız vatanın hudutları içinde kalmaya mahkûm olsun. Sesini Türkiye'den harice, türkçeden başka dilleri konuşanlara işittirmeye muvaffak olmıyanlar, vasattan aşağı ilim sahipleridir. Cemal Hûsnü beyin dediği gibi « İlim vasattan aşağı olamaz ,, Eğer Darülfünunumuz, hakikî bir ilim ocağı olarak yaşayacaksa, sesini mutlaka hem memleket içinde hem hudutlarımız haricinde duyurmaya mecburdur. Burada Maarif vekilimizin veciz cümlesini tekrar etmekten kendimizi alamıyacağız: "İlmin vatanı olmadığının çoktan beri biliyoruz. Artık istiyoruz ki vatanımızın da ilmi olsun,, Evet, artık Türk vatanının türk alimlerinin de beynelmilel ilim abidesine ara-ıra bir taş koymalarını istiyoruz.

Memlekete çok şeyler vad-

eden, ilim ve irtfanlarile kendilerinden çok hizmetler beklemekte haklı olduğumuzu darülfünun arkadaşlarımız bu intizarı boşa çıkarmıyacaklardır. Yardım, teşvika ihtiyaçları olduğunu da unutmalıyım. Bu yardımı

bizzat bir darülfünun adamı olan Maarif vekilinden ve Cumhuriyet hükûmetinden daima emniyetle bekliyebilirler.

" akşam ,, dan

Necmeddin Sadık

ŞARLAK

İşıldayan billur, köpük sütunlarıyla,
Başdöndüren gür sesiyle coşup taşarak
Yatağından uçuşuma atlıyor Şarlak..

Korku sinmiş etraftaki her ,eşil dala;
Boşalıyor yatağından bir koca ırmak,
Sanki dağdan uçuşuma atlıyor Şarlak..

İssız, harap bir değirmen çökmüş kenarda;
Kanlı gözler gibi dönen şu girdaplarda
Coşkun, engin denizlerin tehassürü var.

Geceleri, uzak limon bahçelerinden
Yaprakları titreterek heybetle geçen,
Bu derinden gürleyişi dağıtır rüzgâr.

Eşsiz gezen kaplanların gür sesi değil;
Dnrgun, tatlı bir ahengin çıldırması bu..
Buzlu yayla sularının korkunç yası bu..

Ömer Bedrettin

